

METODIKA ZPRACOVÁNÍ PROFESNÍCH SKUPIN V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI

Název profesní skupiny a počet zaměstnaných

Název profesní skupiny vychází z klasifikace CZ-ISCO. Profesní skupiny jsou vybrány tak, aby každá z nich měla alespoň 5 tisíc osob a byla z hlediska profesních a kvalifikačních nároků co nejvíce homogenní. Čím menší profesní skupina je, tím opatrněji je třeba interpretovat analýzy její vnitřní struktury (odvětví, vzdělání, věk), protože statistická spolehlivost s velikostí vzorku klesá.

Trend vývoje zaměstnanosti v kraji

Informace o trendech vývoje zaměstnanosti vychází z dat Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS), které zpracovává Český statistický úřad. Při zpracování této části bylo nutné pracovat se dvěma profesními klasifikacemi – KZAM, používané do roku 2010 a CZ-ISCO, používané od roku 2011. Z důvodu kompatibility s daty o volných místech a uchazečích (i zde se používá už jen CZ-ISCO) je celková zaměstnanost počítána pro novou klasifikaci – to je rovněž vhodnější z hlediska dlouhodobé udržitelnosti observatoře. Protože observatoř má u profesních skupin zároveň udávat i dlouhodobější trend zaměstnanosti, byl pro období 2005-2010 spočítán trend zaměstnanosti pro ty klasifikace zaměstnání dle KZAM, které dle převodníku ČSÚ odpovídají skupinám CZ-ISCO, sledovaných v observatoři. Protože však mezi oběma klasifikacemi jsou značné rozdíly a převodník nelze jednoznačně aplikovat na individuální data¹, je při této metodě nutné počítat s jistou mírou nepřesnosti. I proto je celkový trend vývoje zaměstnanosti udán nikoli přesně (např. růst o 23%), ale škálou, která riziko nepřesnosti významně eliminuje. Škála má tyto kategorie:

KATEGORIE	% ZMĚNA
VÝRAZNÝ POKLES	- 21 % a více
MÍRNÝ POKLES	-20 % až – 6 %
SETRVALÝ STAV	-5 % až +5 %
MÍRNÝ RŮST	+6 % až +20 %
VÝRAZNÝ RŮST	+21 % a více

Zaměstnanost profesní skupiny v odvětvích Moravskoslezského kraje

Tato část obsahuje informace o 1-3 odvětvích, které jsou klíčové pro zaměstnanost dané profesní skupiny. Odvětví jsou vybrána na základě klasifikace CZ-NACE, která se používá od roku 2008. Výběr odvětví vychází z dvojmištné CZ-NACE; podobně jako v případě profesních skupin jsou však obvykle vytvářeny agregace příbuzných odvětví. Tento postup je motivován snahou zvýšit statistickou spolehlivost dat (zejména u menších profesních skupin) a také snahou aby vybraná odvětví pokrývala co největší část zaměstnanosti dané profesní skupiny). V některých případech je tedy jako klíčové odvětví vybrán zpracovatelský průmysl (CZ-NACE 10-33), v jiných případech (když to umožnila podrobnější data) je klíčovým odvětvím např. jen automobilový a strojírenský průmysl (CZ-NACE 28-29). Přehled použitých odvětví a skupin odvětví udává následující tabulka (řazeno abecedně).

¹ Některé skupiny KZAM se i na nejpodrobnější úrovni rozpadají do více skupin CZ-ISCO a obráceně.

Odvětví	NACE
Administrativní a podpůrné činnosti	77-82
Architektonické a inženýrské činnosti	71
Automobilový a strojírenský průmysl	28,29,33
Bezpečnostní a pátrací činnosti	80
Doprava a skladování	49-52
Elektrotechnický průmysl	26-27
Energetika	35
Finanční a bankovní služby	64-66
Hutnictví, slévárství a kovovýroba	24-25
Chemický, farmaceutický, plastikářský a gumářský průmysl	20-22
ICT služby	61-62
Maloobchod a velkoobchod	46-47
Obchod s motorovými vozidly	45
Poštovní a kurýrní služby	53
Potravinářský průmysl	10-11
Právní a účetní činnosti	69
Realitní služby	68
Sociální služby	87-88
Stavebnictví	41-43
Ubytování a stravování	55-56
Těžba a dobývání surovin	05-09
Veřejná správa a obrana	84
Vzdělávání	85
Zdravotnictví	86
Zdravotnictví a sociální služby	86-88
Zemědělství, lesnictví a rybolov	01-03
Zpracovatelský průmysl	10-33

Informace o odvětvích zahrnují následující indikátory:

- a) Kolik pracovníků (resp. kolik %) z dané profesní skupiny pracuje v tomto odvětví,
- b) Jak se v Moravskoslezském kraji v období 2008-2011 vyvíjela zaměstnanost celého tohoto odvětví,
- c) Jaká je prognóza vývoje zaměstnanosti tohoto odvětví do roku 2020 (k dispozici je pouze pro celou ČR, viz www.budoucnostprofesi.cz).

Pro zhodnocení vývoje indikátorů b) a c) se opět používá následující pětimístná škála:

KATEGORIE	% ZMĚNA
VÝRAZNÝ POKLES	- 21 % a více
MÍRNÝ POKLES	-20 % až – 6 %
SETRVALÝ STAV	-5 % až +5 %
MÍRNÝ RŮST	+6 % až +20 %
VÝRAZNÝ RŮST	+21 % a více

Situace na trhu práce v Moravskoslezském kraji pro profesní skupinu

Tato část je založena na datech o uchazečích a volných místech na trhu práce, která publikuje Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) na svém integrovaném portálu². Jednotlivé indikátory v této části jsou:

- Průměrný počet uchazečů o práci v této profesní skupině v 1. - 3. čtvrtletí roku 2011, včetně zhodnocení vývoje tohoto počtu v daném období;
- Průměrný počet volných míst v této profesní skupině v 1. - 3. čtvrtletí roku 2011, včetně zhodnocení vývoje tohoto počtu v daném období, přičemž pro oba tyto indikátory se používá společná škála:

KATEGORIE	% ZMĚNA
VÝRAZNÝ POKLES	- 31 % a více
MÍRNÝ POKLES	-30 % až – 11 %
SETRVALÝ STAV	-10 % až +10 %
MÍRNÝ RŮST	+11 % až +30 %
VÝRAZNÝ RŮST	+31 % a více

Poznámka: Škála má větší rozpětí, než v případě vývoje zaměstnanosti u předchozích indikátorů, protože u počtu volných míst i uchazečů může v krátké době docházet k podstatným změnám (propouštění nebo zahájení činnosti v případě významného zaměstnavatele)

- Průměrný počet uchazečů na 1 volné pracovní místo v této profesní skupině v 1. - 3. čtvrtletí roku 2011 (prostý podíl hodnot a) a b)), včetně porovnání této hodnoty pro celý regionální trh práce ve stejném období;
- Míra nezaměstnanosti profesní skupiny, která je vypočtena následujícím způsobem:

Počet uchazečů o zaměstnání

Počet uchazečů o zaměstnání + Počet zaměstnaných

a která je porovnána s mírou nezaměstnanosti, vypočtenou ze stejných dat pro celý kraj;

² <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/trh>

- e) Mediánová mzda pro danou profesní skupinu. Protože v rámci omezeného rozpočtu tohoto projektu nebylo možné získat kompletní data o mzdách pro potřebnou úroveň profesní klasifikace, jsou mediánové mzdy získány z hodnot pro Moravskoslezský kraj a dvojmístnou klasifikaci CZ-ISCO, které byly následně váženy poměrem, kterým se mediánová mzda pro podrobnější klasifikaci (troj- či čtyřmístné CZ-ISCO) liší od dvojmístné CZ-ISCO na národní úrovni. Hodnoty mediánové mzdy jsou zaokrouhleny na 500 Kč. V případě některých profesních skupin se mediánová mzda pro dvojmístnou CZ-ISCO (skutečná data z ISPV, zdroj: Trexima) lišila velmi podstatně od průměrných hodnot pro celou ČR. Protože je možné, že tento výsledek je zkreslen reprezentativností vzorku podniků v rámci Moravskoslezského kraje, byly v takových případech použity pro profesní skupinu celorepublikové průměry mediánové mzdy (v databázi jsou tyto hodnoty vyznačeny červeně).

Vzdělávání

Část Vzdělávání zahrnuje následující indikátory:

- Informaci o vzdělanostní struktuře, v členění na podíl pracovníků s vysokoškolským a středoškolským vzděláním. Podíl osob se základním vzděláním byl u profesních skupin tak malý, že statistická spolehlivost těchto hodnot byla příliš nízká a proto nejsou uváděny. Stejně tak není zachycen zvlášť podíl maturantů a osob s výučním listem – jednak opět z důvodu vyšší statistické spolehlivosti dat, jednak proto, že z řady průzkumů o požadavcích zaměstnavatelů na pracovníky (např. analýzy NÚV³) vyplývá, že při obsazování volných míst zaměstnavatelé často nerozlišují mezi těmito dvěma stupni vzdělání;
- Nejvhodnější obor nebo skupina oborů vzdělání, který byl zvolen na základě vyhodnocení profilů profesí v Národní soustavě povolání a analýzy vzdělanostní struktury profesních skupin ve VŠPS;
- Počet absolventů nejvhodnějšího oboru nebo skupiny oborů vzdělání v kraji, který je zjištěn z dat Ústavu pro informace ve vzdělávání (ÚIV)⁴ a
- Projekce vývoje počtu absolventů tohoto oboru nebo skupiny oborů, která je zpracovaná v pětimístné škále:

KATEGORIE	% ZMĚNA
VÝRAZNÝ POKLES	- 21 % a více
MÍRNÝ POKLES	-20 % až – 6 %
SETRVALÝ STAV	-5 % až +5 %
MÍRNÝ RŮST	+6 % až +20 %
VÝRAZNÝ RŮST	+21 % a více

³ Např. zde: <http://www.nuv.cz/publikace-a-periodika/analyza-inzertni-nabidky-zamestnani-v-dennim-tisku-a-na>, zde: <http://www.nuov.cz/vip2/uplatneni-absolventu-skol-na-trhu-prace-2010>

<http://www.nuov.cz/potreby-zamestnavatelu-a-pripravenost-absolventu-skol-3> nebo zde:

⁴ Zrušen k 31. 12. 2011, správu dat ze školských výkazů od letošního roku převzalo Ministerstvo školství.

Demografie

Tato část hodnotí věkovou strukturu v dané profesní skupině. Sleduje se podíl osob ve věku 50 a více let, údaj pro profesní skupinu je porovnáván s údajem pro celou ČR. Na jednu stranu tato část indikuje, jaká část zaměstnaných v této profesní skupině může odejít do důchodu (a porovnáním s vývojem počtu absolventů lze usoudit, zda hrozí výraznější problém s obsazováním volných pracovních míst), na druhou stranu porovnáním s průměrem pro celou ČR je patrné, nakolik již tento problém ovlivňuje trh práce dnes. Pokud tzv. „index stárnutí“ udává hodnotu vyšší než 1, je podíl starších pracovníků nadprůměrný a může to naznačovat, že obory vzdělání klíčové pro danou profesní skupinu nejsou schopné dodat na trh práce dostatek absolventů škol. V této souvislosti je zajímavé, že tři profesní skupiny, které mají tento index nejvyšší – ICT odborníci, ICT technici a specialisté v oblasti vědy a techniky – patří mezi kvalifikačně velmi náročné a bylo by potřeba posílit zájem o obory vzdělání, které jsou pro ně vhodné.

Shrnutí

Shrnutí dává všechny prezentované informace o profesní skupině do souvislostí a vyhodnocuje její celkovou perspektivu na regionálním trhu práce.

Používané škály a jejich grafické znázornění

Celkový popis

Pro lepší ilustraci dat o profesních skupinách jsou u některých indikátorů graficky znázorněny trendy. Jedná se vždy o pětimístnou škálu, která odpovídá těmto kategoriím:

VÝRAZNÝ POKLES	
MÍRNÝ POKLES	
SETRVALÝ STAV	
MÍRNÝ RŮST	
VÝRAZNÝ RŮST	

Hodnoty, které odpovídají této škále, se u jednotlivých indikátorů mohou lišit a jsou specifikovány v popisu příslušných indikátorů.